

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concursuri, inserțiuni și taxe de abonament se sîmit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE OBTĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

—
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Piedecile învățămîntului nostru religios în școala poporală.

Despre învățatură s'au scris multe teorii și oamenii la urmă au ajuns să creadă că și religiunea și fructul ei religiositatea, chiar atît de puțin poate fi ceva abstract ca sănătatea. Despre principiul sănătății poți vorbi multe verzi și uscate, dar pînă cînd nu ți-le-ai prefăcut în sînge și carne nu o poți gusta de fapt. Un om palid și slăbănog degeaba ar vorbi despre sănătatea sa, pentru că numai vederea lui l-ar desmuși. Așa stăm și cu religiositatea, *una* e să zici că ești religios și *alta* e să fii religios. Primele vorbe, cît îți deschiz gura îți tradează întreaga fisionomie sufletească. Religiositatea pentru ca să nu fie aparentă, ci adevărată, trebuie să între chiar așa în toate fibrele omului ca și principiile igienice. Necesitatea religiosității e chiar așa de evidentă ca și aceea a sănătății. Sufletul omenesc sănătos chiar așa trebuie ținut cu disciplina ca și corpul și disciplina sufletească cea mai bună, o dă religiozitate. Cine nu are simțul pentru discuții apologetice mai fine, pentru acela cred ca temnițele, balamucurile și toate amărăciunile din viața aceasta îi vor oferi cele mai palpabile și prin urmare și cele mai convingătoare, dovezi, cît e de necesară religiositatea pentru viața omenescă.

Comoară ce mai aleasă ce o putem da copiilor noștri este religiositatea. Numai din vîstarile tinere bine întărite în o viață religioasă-morală pot eși mai tîrziu oameni sănătoși la minte și la inimă. Școala noastră poporală are impusă datorința să introducă fragezilor săi elevi cît mai adînc în tainele vieții religioase-morale, dar spre cea mai mare a noastră durere, școala aceasta, cu foarte puține excepțiuni reușește să între cu învățăturile religioase-morale în sufletele copiilor, în cele mai multe cazuri săvârșește numai munca de suprafață. După ce iasă elevii și elevele din școală — ne putem convinge foarte ușor, — iasă și religiunea și cu dînsa și religiositatea chiar așa de ușor cum iasă și celelalte învățăminte din școală. E o întrebare serioasă pentru ce nu reușește școala

noastră poporală cu învățămîntul ei religios să crească de fapt oameni religioși-morali?

Prima pedecă care îi stă în cale învățămîntului nostru religios din școala poporală e familia. Găsim atâtea familii inteligente unde duhul netrebnic ce domnește în casă e de-adreptul ostil creșterii cum se cade și prin aceasta și fericirii copiilor, dară ne putem închipui ce duh domnește în casele țaranilor noștri acărora moravuri nu sunt întru cîtva stăpînite nici măcar de bonton dacă nu au frica lui Dumnezeu. Am avut și avem destui oameni și în ziua de astăzi cari cred că așa trebuie înțeleasă iubirea față de țărănime ca să-o idealizez, să spuni că tot ce face țaranul nostru e nespus de frumos și cuminte, o iubire rău înțeleasă și păgubitoare este aceasta. Cu mult mai mare bine vom face țaranilor noștri, dacă vom studia cu de-amănuntul viața lui și, descoperind în această multe greșeli ne simlim din toată puterea să le îndreptăm. Viața familiară a țaranului nostru nici pe departe nu e așa roz-albă cum o descriu poezii. E mult năcaz aicea, parte ce-l face natura, alții și în cea mai mare parte el singur. În familiile noastre țărănești începe să prindă rădăcini farizeismul se roagă foarte puțin și se înjură mult. Toate dăruirile familiare se pertractează înaintea copiilor. Tata și mama țin foarte mult la aceia, ca copiii să cugete ca dînsii, să urască, să lăcomească, să vorbească chiar ca și ei. Părinții au cele mai greșite păreri despre biserică, despre școală, despre preoți și învățători și părerile acestea trebuie să le adopteze și copiii. Învățămîntul nostru religios fie acesta cît de metodic cît de însuflețit, intimpină opoziție aspră cu duhul familiar în care trăiește copilul.

Învățămîntul nostru religios e osândit să rămână fără roade pentru că în viața familiară sunt înrădăcinate obiceiuri și păreri păcătoase. Viața țaranilor noștri nu trebuie apoi idealizată ci ea trebuie să fie studiată serios din toate punctele de vedere și numai după ce vom fi în curat că de ce boli periculoase e molipsită aceasta și după ce vom fi luat măsuri de îndreptare, numai atunci putem spera să aducă roade învățămîntul religios. În școală și în familie trebuie să fie cam acelaș duh ca să se poată influența

reciproc una pe alta. Înzadar învață copilul explicarea, cea mai bună e porunca a opta, dacă părinții îl învață să fure.

A doua pedecă serioasă pentru învățământul nostru religios este *atmosfera nefericită* ce domnește în cele mai multe comune bisericesti de ale noastre. Preoții sfădiți între sine ori cu învățătorul ori chiar preotii sau învățătorul sfădiți cu un țaran, cari apoi debitează la adresa domnilor amintiți câte batjocuri toate. Ori-ce scandal să petrece în biserică ori la școala noastră, copilașii au cunoștință, ei au auzit prea bine cum au dires părinții lor pe «popa» ori pe »dascălul«. Copiii, pe preoții și învățătorii batjocuriți de părinții ori cunoștii lor, îi privesc cu neîncredere. Între catihet și catehumen nu mai poate să se închege un raport de respect și iubire, pentru că stă un fel de raceală la mijloc. Copiii nu mai știu cui să-i creadă învățătorilor lui ori părinților.

Până când nu se va izgoni din satele noastre *aerul asfixiant*, care domnește azi acolo, sufletele copiilor vor rămâne închise fără de învățăturile religios-morale împărțite acolo.

A treia împrejurare care îngreunează reușita învățământului nostru religios este, nepregătirea catiheților nostri. Trebuie s'o spunem, fără să jignim pe domnii profesori, că teologii noștri iasă din seminar cu cunoștințe catihetice foarte modeste, și ce e mai ponderos, cei mai mulți nu au nici măcar interesul și dragostea de a se cultivă mai departe. Și catihet bun nu poți să fii dacă nu te cultivi în continuu. Ce e drept, trebuie să recunoaștem adevărul că preoților noștri catiheți nu le stă la dispoziție nici o revistă de specialitate nici un Congres catihetic sau alt mijloc de cultivare și așa ex nihilo nihil fit. Aceea e clar pentru noi, că un medic fie acesta cât de bun, dacă nu are clește fine nu ne poate scoate dinț cari ne dor, doară, că și preotul are lipsă neîncunjurabilă de anumite isvoare de cultură ca să ne poată vindeca fără durere boalele noastre sufletești nu e drept. Noi dorim în mod naiv și astăzi predicatori și catiheți buni cari să se pogoare din ceriuri gata, pe placul nostru. La alte popoare jertfele pentru cultură se fac ca ceva de sine înțeles, dară la noi nici astăzi nu există simț pentru ele. Sărăcia îi împiedecă pe preoții noștri să se cultive mai departe, după ce se așează prin diferitele parohii. Oamenii, cari cer dela preoțimea noastră o activitate model, sunt de părerea, că în satele noastre tot porumbei fripți zboară în gura omului de și aici e mai greu traiul de vre-o câțiva ani încoace decât la oraș. Putem să filozofăm cât ne place și să croim rețete de idealism pe seama altora, dară tot adevărată va rămâne vorba că

cu mizeria după cap nu poți face cultură. Suntem siguri că mintea din urmă a românului va veni și dânsa odată, dară atunci va fi prea târziu, căci moravurile noastre în urma neglijării bisericești strămoșești și a slugitorilor ei vor fi decăzute în așa măsură că nu va mai fi mântuire. Lenea aduce cu sine jertfe amare atât în vieța unui individ cât și a unui popor.

Luând în considerare aceste trei pedeci mai de seamă, mai sunt ele și altele, învățământul nostru religios în școala poporală nu-și poate ajunge scopul atât de înămnat de a ne crește oameni religioși-morali.

Remediile pentru a ridica aceste stări de lucruri poate sunt următoarele. *Pressa* și *obștea* românească să se ocupe mai mult cu vieța noastră internă și se smulgă energii și cu înțelepciune buruenile din vieța sufletească și se agite pentru ameliorarea stării materiale și culturale a acestei tagme, a cărei activitate este baza culturii noastre.

Conducerea bisericii noastre când acoardă stipendii tinerilor mai de seamă să le impună *specialitatea* pentru care au să se pregătească. Lipsese bisericii să fie dătătoare de ton la împărțirea stipendiilor așa că încetul cu încetul am ajunge la atari bărbați de specialitate, cari vor fi capabili să premeargă cu exemple de muncă și să ne deie îndrumări sănătoase. Bărbați binepregătiți cu o anumită ramură de știință ar putea să ne deie niște programe de muncă clară și potrivită situației noastre. Fără bărbați de specialitate discuțiile sunt lungi și toate și totdeauna fără sâmbure.

Rusticus.

Congresul național-bisericesc.

Ședința de deschidere.

Duminecă, în 30 Iulie n. s'a făcut deschiderea sesiunii ordinare a congresului nostru național-bisericesc. S'a celebrat întâiu serviciu divin în catedrală, — sfânta liturgie și chemarea Duhului sfânt, — prin Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de Preacuvioșiile Lor, Arhimandriții *Filaret Musta*, Vasile Mangra și Dr. Eusebiu R. Roșca, de Protosincelii Dr. Iosif T. Badescu și Roman R. Ciorogariu, de protopresbiterul Dr. Ioan Stroia și de diaconii Dr. Octavian Costea și Ioan Cioara (Arad). A cântat corul condus de domnul Ionel Crișan cântăreț de operă.

După terminarea serviciului divin, domnii deputați congresuali, intruniți de nou în catedrală, au invitat prin o delegațiune pe P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului la deschiderea congresului, ca pe cel mai bătrân în funcțiune din actualii episcopi ai bisericii noastre. Delegațiunea a fost formată din următorii domni deputați congresuali: Vasile Damian protopresbiter, Alesandru Belle, vicecomite în Făgăraș, Roman R. Ciorogariu, Protosincel și Patriciu Dragalina, pres. comunității de avere din Caransebeș.

Insoțit de membrii delegațiunii și de P. S. Sa, Episcopul *Dr. E. Miron Cristea* al Caransebeșului, care Sâmbătă sosise la Sibiu, Preasfințitul Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului își face apariția în catedrală, ocupă loc în fruntea mesei prezidiale din fața altarului, și având la dreapta sa pe P. S. Sa, Episcopul *Dr. E. Miron Cristea*, iar la stânga pe I. P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, rostește în fața deputaților congresuali și a celui alt public numărös vorbirea, prin care declară de deschisă sesiunea ordinară a congresului.

Vorbirea pe care am publicat-o la loc de frunte în ziarul nostru, a făcut prin conținutul ei bună impresie asupra ascultătorilor, iar P. S. Sa a fost viu aclamat după terminarea ei.

Înaltul prezidiu numește notari interimali pe următorii domni deputați: din arhidieceză *Lazar Triteanu* din cler, *Dr. Nicolae Bălan* și *Dr. Pavel Roșca* dintre mireni, din dieceza Aradului *Mihai Păcățian* din cler, *Dr. Aurel Cioban* și *Dr. Sever Ispravnic* dintre mireni, iar din dieceza Caransebeșului *Dr. Cornel Cornean* din cler, *Dr. Iuliu Coste* și *Dr. Nicolae Petrovici* dintre mireni.

Înaltul prezidiu provoacă apoi pe domnii deputați congresuali să-și prezenteze credenționalele. La apelul nominal răspund 13 de deputați. Se constată deci, că sunt prezenți destui deputați, pentru ca congresul să-și poată ține lucrările. În înțelesul statutului organic, congresul se împarte în trei secțiuni, pentru ca să facă verificarea deputaților congresuali. Prin urmare, deputații din arhidieceză primesc actele referitoare la alegerea din dieceza Aradului și au să facă verificarea acestor alegeri, deputații din dieceza Aradului a celor din dieceza Caransebeș, iar cei din dieceza aceasta verifică alegerea deputaților din arhidieceză.

Ședința proximă se anunță pe ziua următoare, Luni, la orele zece. Se va ține în sala de ședințe a comitetului. Ședința se încheie apoi la orele 12 și jum. din zi, După ședința deputații congresuali au făcut vizită de curtoisie Preasfințitorilor Episcopi *Ioan* și *Miron* cari locuiesc în reședința mitropolitană.

Ședința a doua.

S'a ținut Luni, în 31 Iulie n. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului. Notar de ședință *Mihai Păcățian*.

Notarul *Lazar Triteanu* cetește procesul verbal al ședinței prime. Se autentică.

Își prezentează ulterior credenționalele următorii deputați congresuali: *Dr. Toma Ienciu*, *Desideriu Templean* și *Victor Tordășianu*. Se decide se fie predate spre esaminare comisiunii verificătoare, care se va alege.

Se pune la ordinea zilei verificarea deputaților congresuali. Deputații din arhidieceza transilvană, constituiți sub presidenția P. C. Sale, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, propun prin raportorul *Nicola Iocn*, asesor consistorial, se fie declarați de verificați 9 deputați din cler și 15 deputați mireni din dieceza Aradului, ale căror acte electorale au fost aflate în regulă. Celelalte mandate se fie apoi trecute la comisiunea verificătoare, fiind atacate prin protest, ori dificultate. Se ia la conclud în acest înțeles.

Deputații din dieceza Aradului, constituiți sub presidenția P. C. Sale, Protosincelui *Roman R. Ciorgariu*, director seminarial, propun prin raportorul *Dr. Gheorghe Popa*, se fie verificați, având mandate în regulă, 10 deputați din cler și 16 deputați mireni din

dieceza Caransebeșului, iar celelalte credenționale se fie predate comisiunii verificătoare. Se decide în acest înțeles.

În fine deputații congresuali din dieceza Caransebeșului, constituiți sub presidenția P. C. Sale, Arhimandritului *Filaret Musta*, vicariu episcopesc, prin raportorul *Dr. Cornel Cornean* propun să fie considerați de verificați 9 deputați din cler și 13 deputați mir ni din arhidieceza transilvană, iar celelalte credenționale, parte atacate prin protest, parte dificultate din oficiu, se fie trecute în competența comisiunii verificătoare. Congresul decide în înțelesul acesta.

Înaltul prezidiu constată, că sunt verificați 72 de deputați (din 90), deci congresul se poate constitui. Pune la ordinea zilei alegerea biroului a comisiunilor.

Pentru consultare asupra alegerii comisiunilor și a biroului, deputatul *Dr. Petru Ionescu* propune suspendarea ședinței și esmiterea unei comisiuni de trei, pentru compunerea listei. Ca membrii ai comisiunii propune pe următorii: protopresbiterul *Nicolae Roxin* și mireni *Dr. Iancu Meșianu* și *Constantin Burdia*. Deputatul *Nicolae Ivan* cere respectarea usului din trecut și alegerea unei comisiuni de 9 pentru facerea candidărilor. Deputatul *Gheorghe Popa* arată că comisiunea de candidare a fost compusă și în trecut tot numai din 3 membrii. P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, din considerațiune față de deosebitele nuanțe reprezentate în congres, e pentru o comisiune mai mare, de 9 membrii, în care dorește se fie reprezentate toate nuanțele. Deputatul *Dr. Vasile Saftu* încă e pentru o comisiune de 9 membri. Deputatul *Dr. Petru Ionescu* își modifică propunerea, acceptând, ca comisiunea să fie compusă din 9 membri și anume, din următorii: protopresbiterul *Vasile Damian*, *Dr. Iancu Meșianu*, *Arseniu Vlaicu* din arhidieceză, protopresbiterul *Nicolae Roxin*, *Dr. Gheorghe Popa* și *Aurel Petroviciu* din dieceza Aradului, și P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, *Constantin Burdia* și *Patriciu Dragalina*, din dieceza Caransebeșului.

Se primește și ședința se suspende.

După redeschidere, deputatul *Constantin Burdia* propune în numele comisiunii acceptarea listei următoare:

Ca notari se fie aleși domnii *Mateiu Voileanu*, *Mihai Păcățian* și *Dr. Cornel Cornean* din cler, apoi mireni *Dr. Pavel Roșca*, *Dr. Nicolae Bălan*, *Dr. Demetriu Mangra*, *Traian Suci*, *Dr. Nicolae Petroviciu* și *Dr. Iuliu Coste*.

În comisiunea verificătoare: *Dr. Petru Ionescu*, *Andrei Horvath*, P. C. Sa *Dr. Iosif Traian Badescu*, Protosincel, din cler, și mireni *Arseniu Vlaicu*, *Nicolae Garioiu*, *Dr. Gheorghe Popa*, *Dr. Ioan Iacob*, *Aurel Noaca* și *Petru Corcan*.

În comisiunea organizătoare: P. C. Sa, *Filaret Musta*, Arhimandrit, P. C. Sa, *Vasile Mangra*, Arhimandrit, P. C. Sa, *Dr. Eusebiu R. Roșca*, Arhimandrit, din cler, și mireni mireni *Dr. Iancu Meșianu*, *Alexandru Belle*, *Dr. Gavril Cosma*, *Sava Raicu*, *Constantin Burdia* și *Titu Hațieg*.

În comisiunea bisericască: P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, *Dr. George Popoviciu*, P. C. Sa, *Roman R. Ciorgariu*, Protosincel, din cler, și mireni *Dr. Toma Ienciu*, *Dr. Gavril Buzura*, *Aurel Petroviciu*, *Dr. Sever Ispravnic*, *Dr. Timotei Radi* și *Titu Mărgineanțu*.

În comisiunea școlară: *Lazar Triteanu*, *Ioan Georgie*, P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Iosif Clariu*, din cler, și mireni *Dr. Iosif Blaga*, *Victor Păcală*, *Dr. George*

Alexici, Dr. Dionisiu Lința, Patriciu Dragalina și Valeriu Petcu.

In comisiunea *epitropească*: Vasile Damian, Nicolae Roxin, Ioan Pepa din cler, și mireni Arseniu Vlaicu, Dr. Valeriu Petco, Dr. Aurel Cioban, Cornel Pincu, Iustin Chirilă și Dr. Liviu Lința.

In comisiunea *fundatiunei Gozdsu*: Dr. George Proca, Ștefan Lucuța, Sebastian Olariu din cler, Dr. Vasile Pahone, Dr. Atanasiu Bradean, Pavel Chirilovici, Ioan Cimponeriu și Dr. Virgil Nemoian.

In comisiunea *petiționare*: Dr. Vasile Saftu, Dr. George Dragomir, Florian Roxin din cler, și mireni Ioan Henteș, Victor Terdășianu, Dr. Sever Barbura, Desideriu Tempeleanu, Dr. Valeriu Olariu și Iosif Brebenariu.

Lista se votează intocmai din partea congresului, iar înaltul presidiu declară congresul de constituit și numește notar general pentru actuala sesiune ordinară pe deputatul Mateiu Voileanu, asaser consistorial.

Deputatul Gheorghe Popa, după o motivare corăspunzătoare, face propunerea, ca congresul se trimită telegramă omagială Majestății Sale, Împăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I, prin guvernul țării. Cetește textul telegramei, care e următorul:

„Excelenței Sale, Domnului conte Ștefan Tisza, ministru-president, Budapesta. Congresul național-bisericesc, ca reprezentantă întregii mitropolii greco-orientale române din patrie, întrunit în sesiune ordinară în aceste vremuri istorice de eroică încercare pentru patria noastră, în care fiii bisericii noastre și peste tot ai poporului românesc din patrie și-au adus, ca și în trecut, fără șovăire, tributul de credință și sânge, roagă pe Excelența Voastră, să binevoiască a tălmăci înaintea Majestății Sale, a preagrațiosului nostru rege, sentimentele de realitate și de nespūsă alipire a credincioșilor bisericii noastre către tronul Majestății Sale, și în acelaș timp sentimentele de adâncă recunoștință pentru înaltul scut oferit în toate vremile bisericii noastre“.

Deputatul Dr. Aurel Vlad cere, ca telegrama se fie trimise, — conform usului din trecut — de-a dreptul Majestății Sale, prin cancelaria de cabinet. După lămuririle date din partea înaltului presidiu, că scopul se ajunge și pe o cale și pe alta, se decide înaintarea telegramei prin guvern.

Credenționalele prezentate astăzi se predau comisiunii verificătoare. Actele întrate la congres se impart între diferitele comisiuni. Înaltul presidiu comunică apoi deputaților congresuali, că Mercuri, în ziua Sfântului proroc Ilie, se va celebra parastas solemn în catedrală, pentru odihna sufletelor fericitelor Arhiepiscopi și Mitropoliți Andreiu Baron de Șaguna, Miron Romanul și Ioan Mețianu, precum și pentru marele mecenat Emanuil Gozdsu, apoi încheie ședința la orele 11 și jumătate, anunțând ședința proximă pe Marți, 1 August nou, la orele 10 dimineața. La ordinea zilei se pun rapoartele comisiunilor.

Ședința a treia.

S'a ținut Marți, în 1 August n. President P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp, notar de ședință Dr. Cornel Cornean.

Notarul Mihaiu Păcățian cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Deputatul Titu Hațieg își înaintează credenționale. Se predă comisiunii verificătoare.

Înaltul presidiu comunică congresului că telegrama omagială, votată în ședința premergătoare, a fost espedată din partea presidiului congresului la adresa dată. Se ia spre știre.

Se înaintează din partea biroului reprezentativ al conistorului din Oradea-mare, în chestia înființării episcopiei ortodoxe române din Oradea-mare. Se predă comisiunii organizatoare.

Se presintă rugarea deputatului Ioachim Fulea pentru concediu pe întreaga sesiune congresuală din cauză de morb. Concediul cerut se acordă.

Deputatul Arseniu Vlaicu face propunerea, ca în vederea scumpetei enorme din zilele de astăzi, pe lângă diurnele obicnuite să se mai dea deputaților congresuali și câte opt coroane la zi, ca adaos de scumpete. Propunerea se predă comisiunii financiare.

Se intră în ordinea de zi. Comisiunea verificătoare, constituită sub președinți P. C. Sale, Protosinzelului Dr. Iosif T. Badescu, raportează prin referentul Dr. Gheorghe Popa în chestia alegerii de deputat în cler în cercul electoral Ilia-Geoagiu din arhidieceza transilvană. Ales a fost asesorul consistorial Dr. Gheorghe Proca, dar alegerea e protestată, pe motivul, că alegătorii ar fi fost intimidați și influențați. Comisiunea verificătoare a aflat însă protestul de neintemeiat și propune verificarea deputatului ales.

Deputatul Vasile Damian nu poate accepta propunerea comisiunii, și astfel propune ordonarea cercetării, pentru constatarea adevărului, iar până atunci verificarea se fie ținută în suspens.

Deputatul Dr. Aurel Vlad încă e de convingerea că autonomia bisericii se rămână nestirbită, atunci cercetarea trebuie să fie ordonată, pentru stabilirea adevărului.

Deputatul Dr. A. Cioban crede, că nu e bine se fie susțineați, nici unii nici alții, ca periclitatori ai autonomiei bisericii, pentru că interesele bisericii toți le poartă la inimă. Protestează în contra presupunerii, că preoțimea noastră s'ar putea lăsa se fie intimidată, ori influențată din partea cuiva. E pentru verificare.

Deputatul Dr. Petru Ionescu dă explicații amănunțite cu privire la rolul pe care l-a avut dânsul la alegerea clericală din cercul Ilia, la care a participat ca om al bisericii, pe care o servește cu toată credința, și peste tot la rolul ce l-a avut la alegerile congresuale.

Deputatul Dr. Nicolae Comșa declară, că în contra persoanei alesului nu are nimica, și numai din punct de vedere principiar e și dânsul pentru ordonarea cercetării, pentru a se stabili, dacă s'au făcut, ori nu ingerințe din parte necompetentă, la alegeri.

Deputatul Arseniu Vlaicu răspunde oratorilor cari au atacat alegerea și cari cer cercetare, arătând, că ingerințe s'au făcut poate-că tocmai din cealaltă parte, din care se condamnă ingerințele. Cunoaște cazuri concrete. Propune verificarea, în înțelesul propunerii comisiunii verificătoare.

Discuția se declară de încheată. Propunătorul Vasile Damian își apără și susține punctul de vedere și insistă pe lângă acceptarea propunerii sale, referitoare la ordonarea cercetării în chestia din discuție. Raportorul Dr. Gheorghe Popa răspunde la mai multe afirmări făcute din partea oratorilor și recomandă spre primire propunerea de verificare a comisiunii, arătând, că ordonarea cercetării, în chestia unei alegeri făcute prin vot secret, nu are temei.

Înaltul presidiu resonând pe scurt cele spuse în congres și dând unele lămuriri în chestia alegerilor congresuale în general, pune la vot propunerea depu-

tatului *Vasile Damian*, ca fiind mai îndepărtată. Pentru primirea ei votează 11 deputați. Se declară deci de primită propunerea comisiei verificatoare, în urma căreia alegerea de deputat clerical în cercul electoral Iliă Geoagiu se aprobă și deputatul ales se verifică.

Fiind timpul înaintat, înaltul presidiu încheie ședința la orele 12 din zi, anunțând ședința proximală pe Joi, 3 August n. la orele 10 dimineața. La ordinea zilei se pun rapoartele diferitelor comisii.

Ședința a patra.

Ținută Joi, în 3 August nou. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, notar de ședințe: *Dr. Pavel Roșca*.

Notarul *Dr. Cornel Cornean* cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Înaltul presidiu prezintă răspunsul ministrului prezident, contelui *Tizza*, trimis la telegrama omagială înaintată prin guvern Majestății Sale din partea congresului. Se cetește și se primește cu aclamări. Textul răspunsului e următorul:

„Instrății Sale, Episcopului Ioan I. Papp, prezident al congresului, Sibiu. Am primit exprimarea omagiului din partea congresului mitropoliei greco-orientale române din patrie, și fără amânare am înaintat-o Majestății Sale. Salut totodată cu întreaga căldură a sufletului meu congresul, care este chemat a reprezenta și a face servicii părții aparținătoare bisericii greco-orientale a poporului român, care-și face cu credință datorința patriotică în aceste zile mari și pline de grijă, pe terenul vieții creștinești atât de apropiat de sufletul poporului român. Implor binecuvântarea divină asupra lucrărilor congresului și tot ajutorul de sus, ca acestea se servească spre fericirea românilor din patrie, contopită în mod nedespărțit cu soarta patriei noastre. Tizza“.

Înaltul prezidiu prezintă mai departe raportul consistorului mitropolitan către congres în chestia ardunării de nou a protopresbiteratului Timișoara din dieceza Aradului. Se predă comisiei organizatoare.

Înaltul prezidiu prezintă și un alt raport al consistorului mitropolitan, în care se comunică, cumcă reprezența fundațiunii *Gozsdu* a votat suma de zece mii coroane pentru societatea „Crucea Roșie“ și alte zece mii coroane pentru orfelinatul din Sibiu. Se predă comisiei fundațiunii *Gozsdu*.

Se intră apoi în ordinea de zi. Comisiunea verificatoare raportează prin referentul *Dr. Gheorghe Popa* în chestia alegerii de deputat mirean în cercul electoral Iliă din arhidieceza transilvană. Alegerea a fost protestată pentru ingerințe din partea autorităților și organelor administrative și pentru neacceptarea la scrutiniu a unor protocoale după formă neesecepționabile. Comisiunea a aflat, că alegerea se afirmă numai, că a fost influențată, dar afirmarea nu se dovedește. Prin urmare protestul nu poate acceptat, cercetarea nu poate fi ordonată. Propune verificarea.

Deputatul *Dr. Aurel Vlad* espune pe larg felul, cum după cunoștințele sale s'au făcut presiuni asupra alegătorilor în acest cerc electoral. Propune deci ordonarea cercetării.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* află, că nu se cunosc cazuri concrete, prin urmare ordonarea cercetării nu are rost. E pentru verificare.

Daputatul *Dr. Vasile Safta* constată, că e de notorietate publică, cumcă presiuni s'au făcut la alegerile congresuale pretutindenea. Espune felul, cum s'au făcut influențele în cercul Brașovului. Pentru pre-

stigiul congresului dorește deci ordonarea cercetării în chestia alegerii din discuție, ca adevărul să iasă la iveală.

Deputatul *Dr. Petru Ionescu* răspunde oratorilor, cari cer ordonarea cercetării, rectificându-le unele afirmări și combătându-le unele principii. E pentru verificare, deci pentru primirea propunerii comisiei verificatoare.

În chestie personală vorbește *Dr. Vasile Safta*, iar deputatul *Dr. Aurel Vlad* își susține propunerea făcută pentru ordonarea cercetării în chestia alegerii dela Iliă. Raportorul *Dr. Gheorghe Popa*, reflectează la mai multe afirmări de ale oratorilor, cari au combătut verificarea propusă de comisii, și propune de nou verificarea.

Punându-se la vot propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad*, votează pentru ea 13 deputați congresuali. Propunerea cade și se declară verificat deputatul ales, *Victor Tordășianu*.

Acelaș raportor raportează în chestia alegerii de deputat mirean din Deva. Ales a fost *Dr. Aurel Vlad*. Protest nu a intrat în contra alegerii, dar mandatul a fost dificultat din oficiu, pentru unele greșeli de formă. Comisiunea verificatoare a luat în esaminare minuțioasă toate actele și a aflat, că rezultatul alegerii nu e alterat prin micile greșeli constatate. Propune deci verificarea deputatului *Dr. Aurel Vlad*. Se verifică.

La propunerea aceluiăș raportor congresul verifică pe deputatul *Dr. Nicolae Bălan*, ales în cercul Turda, în contra căreia alegeri s'a dat protest nemotivat. Sa verifică apoi, tot la propunerea aceluiăș raportor deputatul *Alexandru Belle*, ales în cercul electoral al Făgărașului, al cărui mandat a fost atacat prin protest nelintemeiat.

Se mai verifică la propunerea aceluiăș raportor, deputatul *Dr. Valeriu Petco*, ales în cercul electoral al Geoagiului, și peputatul *Dr. Ioan Badu*, ales în cercul Bradului, ambele alegeri atacate prin proteste nelintemeiate. În chestia alegerii din urmă vorbește deputatul *Vasile Damian*, arătând cu cazuri concrete, cum au fost influențați alegătorii din acest cerc prin organele administrative. Propune nimicirea alegerii, dar congresul, după răspunsul dat din partea raportorului, a decretat verificarea.

Deputatul mirean *Ioan Pocioeanu*, ales în cercul Bichișului, se verifică la propunerea aceluiăș raportor, fiindcă protestul dat în contra acestei alegeri a fost înaintat de unul, care nu e îndreptățit a protesta. (E preot).

Acelaș raportor propune în urmă verificarea deputatului *Pavel Chirilovici*, ales în cercul Vinga. Deputatul *Nicolae Ivan* afirmă, că alesul nu ar putea fi alegător, deci nu poate să fie nici ales. Propune luarea chestiei dela ordinea zilei, până la constatarea adevărului. Raportorul arată, că alesul e alegător în parohia ortodoxă română din Timișoara, suburbiul elisabetin. Vorbește la obiect deputatul *Dr. Aurel Vlad*, și fiindcă alesul numai ulterior a fost luat în lista electorală propune nimicirea mandatului. Regulamentul nu admite trecerea cuiva în listă ori și când, ci numai cu ocaziunea compunerii ei, la începutul anului.

Deputatul *Nicolae Garoiu* află de corectă trecerea ulterioară în lista electorală a alesului. E deci pentru verificarea mandatului.

Vorbește în chestie P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, ca prezident ai congresului, apoi deputatul *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Iancu Mețianu*, *Dr. Nicolae Comșa*, *Dr. Vasile Safta*, *Arseniu Vlaicu*, *Dr. Iosif Blaga*, iar

P. S. Sa, Episcopul prezident, roagă congresul să respicte legea bisericii. Deputatul *Dr. Petru Ionescu* vorbește în chestia personală. Mai vorbește deputatul *Sava Raicu*, apoi propunătorul *Dr. Aurel Vlad*, iar cuvântul din urmă îl are raportorul *Dr. Gheorghe Popa*.

Acesta comunică congresului, că i-a venit la cunoștință, să alesul deputat mirean din Vinga poate se fie trecut în listă în comuna bisericească din Săn-Mihaiu, unde are avere imobilă, deci propune, ca verificarea sa se fie luată dela ordinea zilei, până la constatarea, dacă e esactă afirmarea aceasta.

Se primește. Fiind timpul înaintat, ședința se încheie la orele 12 și jumătate, anunțându-se cea proximă pe după amiază la orele patru.

Sedința a cincia.

S'a ținut Joi, 3 August n. după amiază la orele 4. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* notar de ședință *Dr. Iuliu Coste*.

Se intră în ordinea de zi. Raportul comisiunii verificatoare, *Dr. Gheorghe Popa*, propune verificarea deputatului *Desideriu Tempelcanu*, ales în cercul Vașcăului, care și-a prezentat ulterior credenționelul. Protest nu a intrat, actele electorale se află în regulă. Congresul verifică pe deputatul numit.

Același raportor raportează în chestia alegerii de deputat mirean din cercul electoral al Comloșului, din Bănat. Au intrat două proteste, dar neintemeiate. Comisiunea propunea verificarea deputatului ales *Vasile Bogdan*.

Deputatul *Dr. Aurel Vlad* propune ordonarea cercetării în chestia alegerii acesteia, pentru că din proteste reiese, că alegerea a fost influențată.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* ia în apărare funcționarii publici, bănuieți, că nu ar fi independenți în afaceri, care ating biserica. Și ei poartă la inimă interesele bisericii. E pentru verificare.

Înaltul prezidiu dă unele lămuriri, iar raportorul își susține propunerea de verificare. Pentru contra — propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad* votează 11 deputați. Se declară primită propunerea comisiunii verificatoare. Deputatul *Vasile Bogdan* se verifică.

Alegerea de deputat mirean din cercul electoral Satu-nou e protestată. Se cetește protestul. Comisiunea verificatoare nu-l află intemeiat. Propune verificarea deputatului *Valeriu Petcu*. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* propune cercetare. Primesc contra propunerea 9 deputați. Majoritatea congresului verifică deputatul ales *Valeriu Petcu*.

Acelaș raportor referează în chestia alegerii de deputat mirean din cercul electoral Beliu din Bihor. Ales a fost *Dr. Ioan Iacob*. Protestul dat în contra alegerii nu e scris, trebuie considerat de anonim, și ca atare nu poate fi luat în considerare. Comisiunea propune deci verificarea deputatului *Dr. Ioan Iacob*. Se verifică.

Se verifică și deputatul *Titu Hațieg*, care și-a prezentat ulterior credenționelul.

În chestia alegerii de deputat mirean în cercul electoral al Alibunarului, unde a fost ales *Dr. Nicolae Petroviciu*, raportorul comisiunii verificatoare constată, că protestul înaintat în contra alegerii nu corespunde cerințelor, propune deci verificarea. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* cere cercetare. Congresul verifică alegerea, votând pentru propunerea deputatului *Dr. Aurel Vlad* 11 deputați.

Alegerea de deputat mirean din cercul electoral al Lugogiului e atacă prin protest. Se cetește protestul. Comisiunea verificatoare nu l-a aflat de intemeiat și

propune verificarea deputatului ales *Aurel Doboșan*. După ce s'a cetit și al doilea protestat, dat în contra tuturor alegerilor din dieceza Caransebeșului din partea domnilor *Dr. George Dobrin* și *Dr. Valer Branisce*, vorbește deputatul *Augustin Ghilezean* și înșirând câteva cazuri concrete desgre ingerințe streine, cere cercetare.

Deputatul *Dr. Liviu Lința* respinge afirmarea antevorbitorului, că ar fi fost aleși oameni neîndreptățiți, ceace nu corespunde adevărului. Vorbitorul e destul de independent. Aceeasi constatare o face și deputatul *Dr. Iuliu Coste* în ce privește persoana sa. Respinge afirmarea, că ar fi fost candidatul guvernului. Mai vorbește deputatul *Dr. Nicolae Petroviciu*, apoi deputatul *Dr. Gheorghe Alexici*, cari încă resping afirmările deputatului *Ghilezean*, încât s'ar referi la persoanele lor.

Deputatul *Dr. Petru Ionescu*, încă respinge afirmările deputatului *Ghilezean* referitoare la persoana sa. Cuvântul din urmă îl are propunătorul *Ghilezean* și apoi raportorul. Congresul ascultându-le vorbirile, verifică alegerea dela *Lugoj*, votând pentru propunerea deputatului *Ghilezean* 9 deputați.

Urmează raportul comisiunii organizatoare. S'a constituit sub presidenția *P. C. Sa*le, Arhimandritului *Filaret Musta*. Raportorul *P. C. Sa*, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, raportează în chestia raportului general al consistorului mitropolitan către congres și propune, ca raportul să fie considerat de cetit, fiind tipărit, să fie luat în general la cunoștință și alăturat la procesul verbal al ședinței. Se primește.

Întrându-se în discuția specială, congresul, la propunerea raportorului, ia la cunoștință punct de punct raportul, cu acceptarea propunerilor făcute de comisiune.

Discuție se vaște la punctul 4 din raport, în care se vorbește despre alegerile congresuale. Vorbește *Vasile Damian*, care propune să se trimită reprezentatiunile la guvern. Înaltul prezidiu dă lămurirea, că reprezentatiune s'a făcut din partea consistorului mitropolitan. Deputatul *Micolae Ivan* propune, ca reprezentatiunea făcută să se prizinte congresului, ca acesta să se iee la cunoștință despre cuprinsul ei. Mai vorbește deputatul *Lazar Triteanu*. Află de suficiență declarația înaltului prezidiu, că s'a făcut remonstrație, propune neci trecerea la ordinea zilei. Se primește propunerea aceasta.

Dintre propunerile comisiunii remarcăm pe aceea, care reacează consistorul mitropolitan, să facă pași la guvern, ca *adaos de scumpete să primească în aceste zile grele și preoții bisericii ortodoxe române din patrie*.

În chestia alegerilor pentru consistorul mitropolitan vorbește *P. C. Sa*, Protosincelul *Dr. Iosif Traian Budescu*, apoi *Dr. Gheorghe Popa*, *Dr. Gheorghe Popoviciu*, *Lazar Triteanu*, și se decide, ca alegerile să se facă după împărțirea făcută la 1912 în ce privește cheea, după care au să fie reprezentate toate singuraticile dieceze în consistorul mitropolitan.

În celelalte puncte ale sale raportul se ia la cunoștință fără discuție.

Urmează raportul comisiunii bisericești. Arhimandritului *Dr. Eusebiu R. Roșca* Raportorul *Dr. Gavriil Buzura* propune, ca raportul consistorului mitropolitan, ca senat bisericesc, către congres, să fie considerat de cetit, să fie luat în general la cunoștință și alăturat la procesul verbal al ședinței. Se primește. Raportul se ia apoi punct de punct la cunoștință, conform propunerii comisiunii, fără discuție.

Eshauriată fiind ordinea de zi, înaltul prezidiu își exprimă dorința, ca în ședința următoare să se facă alegerile membrilor din consistorul mitropolitan. Se naște discuție, la care iau parte deputații: Dr. Gheorgh Popa, Dr. Aurel Vlad, Arseniu Vlaicu, Nicolae Ivan, care face propunere, ca alegerile se fie puse la ordinea zilei pentru ședința proximă, și punându-se propunerea aceasta la vot întrunește 28 voturi, iar pentru cealaltă, a deputatului Dr. Gheorghe Popa, ca alegerile să se facă numai după alegerea de Mitropolit, în conțelegere cu noul cap al bisericii, au votat 33 deputați. Se enunță deci, că la ordinea zilei se pun rapoartele cenisiunilor pentru ședința procsimă, care se ține astăzi, Vineri, la orele 9 dimineața, și ședința se încheie la orele 7 seara.

Ședința a șasa.

S'a ținut Vineri, în 4 August nou. President P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, notar de ședință *Dr. Nicolae Petroviciu*.

Notarul Dr. Pavel Roșca cetește procesul verbal al ședinței penultime. Se autentică.

Notarul Dr. Iuliu Țoste cetește procesul verbal al ședinței ultime. Se autentică.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, deputatul Dr. Gavriil Cosma face propunere pentru corecta interpretare a unor paragrafi din regulamentul pentru alegerea de protoprosbiteri. Se predă comisiunii organizatoare.

Deputatul Traian Suci face propunerea pentru modificarea unor dispoziții din regulamentul pentru procedura judecătorească în chestii disciplinare. Se predă comisiunii organizatoare.

Se intră în ordinea de zi. Se verifică mandatul deputatului Dr. Toma Ienciu, la propunerea comisiunii verificatoare, făcută prin raportul Dr. Gheorghe Popa. Și-a prezentat ulterior mandatul. Protest nu s'a înaintat.

Acelaș raportor propune, în numele comisunii verificatoare, ca actele electorale din cercul Vinga unde a fost ales Pavel Chiriloviciu, se fie redete consistorului mitropolitan pentru a constata, dacă respectivul e trecut ori nu în vre-o listă electorală. Deputatul Dr. Aurel Vlad propune anularea alegerii și a mandatului. Deputatul Dr. Nicolae Comșa sprijinește propunerea de anulare. Deputatul Arseniu Vlaicu sprijinește propunerea comisunii. Înaltul presidiu declară, că orice hotărâre a congresului, adusă cu călcarea legii bisericii în chestia de discuție, trebuie să o considere de ilegală, și Arhieriei, chemați se apere și păzască legea, vor da vot separat în contra unui astfel de cloncu. Deputatul Vasilie Damian e pentru anularea alegerii, căci e clar, că alesul nu e trecut în nici o listă, prin urmare nici na'a putut să fie ales.

Mai vorbesc pentru invalidarea credenționalului Dr. Iosif Blaga și Dr. Vasile Saftu, iar cuvântul din urmă îl are raportorul Dr. Gheorghe Popa. Răspunde tuturor oratorilor și susține propunerea comisunii verificatoare, modifică astfel, ca comisiunea să fie împuternicită să întrebe pe deputatul ales, dacă e trecut în vre-o listă electorală sau nu.

Se primește propunerea aceasta a comisunii verificatoare.

Acelaș raportor referează în chestia alegerii de deputat clerical în cercul electoral Leucești din dieceza Aradului. Ales a fost protoprosbiterul Gherasim Sârbu.

Comisiunea verificatoare propune invalidarea man-

datului, fiindcă alegerea a condus-o însuși alesul, ceea ce e oprit și constituie cas de incompatibilitate.

Congresul nimicește alegerea și mandatul deputatului Gherasim Sârbu.

Urmează raportul comisiei școlare. President P. C. Sa, Dr. *Iosif Olariu*, Protosinzel, raportor *Victor Păcală*.

La propunerea raportorului, raportul consistorului mitropolitan, ca senat școlar, către congres, se consideră de cetit, fiind tipărit, se primește ca basă pentru discuția specială și se alătură la procesul verbal al ședinței. Întrându-se în discuția specială, raportul se ia spre știre punct de punct, cu acceptarea propunerilor comisiei

Urmează raportul comisiei epitropești. S'a constituit astfel: president *Vasilie Damian*, raportor *Arseniu Vlaicu*. Comisiunea propune, prin raportul ei, să se considere de cetit raportul consistorului mitropolitan, ca senat epitropesc, către congres și să fie acceptat în basă la discuția specială. Se primește. Raportul se ia apoi punct de punct spre știre, acceptându-se propunerile comisiei epitropești cu privire la fiecare punct singuratic din raport.

Acelaș raportor cetește conspectul statistic despre averile bisericesti și școlare din mitropolie. Se ia la cunoștință.

Comisiunea organizatoare raportează prin raportorul ei, P. C. Sa. Arhimandritul Dr. *Eusebiu R. Roșca*, asupra raportului consistorului mitropolitan despre încetarea din viață a binemeritatului Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*. Se cetește raportul către congres. Comisiunea propune luarea raportului la cunoștință și accludarea testamentului decedantului Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* la protocol. Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia activității dezvoltate în ciclul trecut de delegațiunea pentru despărțirile hierarhice. Se cetește raportul înaintat congresului în chestia aceasta. Raportorul propune luarea raportului la cunoștință, cu acceptarea propunerilor pe cari în face, și anume: congresul să își exprime durerea prin sculare pentru pierderea îndurată prin trecerea la cele eterne a Arhiepiscopului și Mitropolitului *Ioan Mețianu*, a Arhimandritului *Augustin Hamsea* și a fruntașului mirean Dr. *Iosif Gall*, membri ai delegațiunii, apoi consistorul mitropolitan se ceară delagvern întregire pe seama fondului de despărțire. Alegerea noui delegațiuni să se facă într-o ședință următoare a congresului. Se primește.

În numele comisiei organizatoare, raportează Dr. *Gavriil Cosma* în chestia fundațiunei Ioan și Maria Trandafil. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. Comisiunea a examinat la cassa mitropolitană starea fundațiunei și socotelile din anii ultimi și propune luarea raportului la cunoștință, îndemnat fiind consistorul mitropolitan, ca să continue cu cercetările în privință acestei fundațiuni și se raportează la timpul său. Se decide în acelaș înțeles.

Acelaș raportor raportează în chestia fundațiunei *Agora-Gall*. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. La propunerea comisii organizatoare raportul se ia la cunoștință, iar testamentul se aclude la protocol. Congresul va avea să aleagă patru membri mireni în delegațiunea care va chivernisi fundațiunea.

Acelaș raportor raportează în chestia fundațiunei *Emanuil Ungureanu*. Cetește raportul consistorului mitropolitan către congres. Raportul se ia la cunoștință, la propunerea comisiei. Congresul mulțumește fun-

datorului, iar consistorul mitropolitan se reaceară se compună literile fundatoriale. Congresul face ovațiuni frumoase fundatorului *Emanuil Ungureanu*.

Urmează raportul comisiunii fundatoriunii *Gozsdu*. S'a constit astfel: president *Sebastian Olariu*, raportor *Dr. Gh. Proca*. Raportorul cetește raportul consistorului mitropolitan către congres despre mersul afacerilor la fundatoriunea *Gozsdu* și propune luarea raportului la cunoștință cu aprobare.

Vorbește P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, și își exprimă dorința, ca averea fundatoriunii se fie investită după putință în pământuri. Dorește să fie atrasă atențiunea reprezentanței fundatoriunii asupra acestui lucru.

Propunerea comisiunii se primește, împreună cu adosul părintelui Arhimandrit *Dr. Ilarion Pușcariu*, ascultându-se și părerile deputatului *Arseniu Vlaicu* în chestia aceasta, precum și ale deputatului *Sava Raicu*.

P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, își mai exprimă dorința, ca biografia marelui mecenat *Gozdu* să se compună și tipărească cât mai curând. Propunerea se primește și se ridică la valoare de conclus.

Acelaș raportor raportează în chestia socotelilor fundatoriunii *Gozsdu*. Aflându-se ele în regulă, comisiunea propune votarea absoluturului pe seama delegațiunii. Se primește.

Așelași raportor cetește raportul despre întregirea reprezentanței fundatoriunii *Gozsdu*. Congresul ia act despre întregirea efectuită.

Acelaș raportor raportează asupra raportului despre votarea sumei de 10.000 coroane pe seama „Crucei Roșii” și a sumei de 10.000 coroane pe seama orfelinatului din Sibiu, din Fundatoriunea *Gozsdu*. La propunerea comisiunii se ia la cunoștință.

În numele comisiunii *epitropești* raportează *Arseniu Vlaicu* în chestia socotelilor diferitelor fonduri și fundatoriuni, administrate de consistorul mitropolitan. Socotelile au fost aflate în regulă. Comisiunea propune aprobarea lor și votarea absoluturului pe seama consistorului mitropolitan. Se primește, ascultându-se părerile P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, exprimate în chestia aceasta.

Comisiunea *epitropească*, acceptând propunerea făcută în congres, propune, ca deputații să primească de astădată, pe lângă diurnele obicinuite, încă 8 coroane la zi, ca adaus de scumpete.

P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Iosif T. Badescu*, e în contra votării adausului propus și pentru menținerea diurnelor de până acum.

Deputatul *Dr. Nicolae Comșa* încă e în contra votării adausului de scumpete. Deputatul *Dr. A. Cioban* spriginește propunerea comisiunii. P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, află de justă propunerea comisiunii, dar dorește, ca adausul se fie redus la 6 coroane la zi. Deputatul *Dr. Gheorghe Popa* pledează pentru primirea propunerii comisiunii. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, dorește ca adausul se fie de 4 coroane pe zi. Deputatul *Lazar Triteanu* crede, că congresul nu e competent să își voteze siesi diurne urcate, ci numai pe seama viitorului congres. P. C. Sa, Protosincelul *Dr. Iosif T. Badescu*, își susține propunerea. Asemenea și raportorul, *Arseniu Vlaicu*, se pune în urmă la vot propunerea P. C. Sa, Protosincelului *Dr. Iosif T. Badescu*. Votează pentru ea 18 deputați. Se declară primită propunerea comisiunii *epitropești*.

Raportul comisiunii verificatoare, *Dr. Gheorghe*

Popa, comunică congresului, că deputatul *Pavel Chirilovici* și-a depus mandatul. Cetește declarația înaintea de acesta în scris. Se ia act despre depunerea mandatului cu aprobare.

Preasfinția Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, enunță din scaunul presideal, cumcă în vederea faptului, că după amiază la orele 3 se încep pregătirile pentru alegerea de Arhiepiscop și Mitropolit, congresul ordinar își întrerupe lucrările. Anunță deci proxima ședință a congresului ordinar pe după încheierea congresului electoral și încheie ședința la ora una după amiază.

Congresul electoral.

Ședința premergătoare.

Domnii deputați congresuali, atât cei ordinari, cât și cei aleși din loc în arhidieceza transilvană, numai pentru alegerea de Arhiepiscop și Mitropolit, s'au întrunit Vineri, în 4 August n., la oarele 3 după amiază, în catedrala Sibiiului, pentru a ținea adunarea premergătoare, în înțelesul §-lui 157 din Statutul organic.

La propunerea deputatului *Dr. Gheorghe Popa* se trimite o deputațiune de șase membrii, ca se invite pe P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, la deschiderea pe conducerea adunării premergătoare, în calitate de comisar, numit din partea consistorului mitropolitan.

Delegațiunea e compusă din următorii domni deputați congresuali: P. C. Sa, Arhimandrit *Dr. Eusebiu R. Roșca*, P. C. Sa, Protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, *Dr. Iancu Mețianu*, *Sava Raicu*, *Patriciu Dragalina* și *Petru Corcan*.

Nu peste mult se înfățișază P. C. Sa, Părintele Arhimandrit *Filaret Musta*, însoțit de Preasfinții Domni Episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Cristea*, cum și de domni membri ai deputațiunii, și ocupând loc la masa din fața sfântului altar, dispune se fie citit actul consistorului mitropolitan despre decedarea mitropolitului și despre convocarea congresului electoral. Îi cetește Domnul *Nicolae Zigre*, secretar mitropolitan.

P. C. Sa, comisarul mitropolitan, după ce deputații congresuali au luat la cunoștință cele comunicate din partea consistorului mitropolitan, provoacă pe domnii deputați să-și pregătească fiecare dintre ei ședula, pe care e înscris numele aceluia, pe care'l dorește se fie mitropolit, ca se aibă la îndemână când se va face votarea.

Comunică apoi domnilor deputați, că la oarele 7 seara se va ținea în catedrală priveghirea, după tipicul Rusalilor, și invită la acest serviciu divin pe membrii congresului. Comunică mai departe, că în ziua următoare, Sâmbătă, 5 August n. la orele 9 dimineața se celebrează în catedrală sfânta liturghie cu chemarea Duhului sfânt, apoi se face deschiderea congresului electoral.

Fiindcă Statutul organic dispune, că la vorbirea de deschidere are să răspundă un membru congresual, provoacă pe domnii deputați se designeze din sinul lor pe acest orator.

La propunerea deputatului *Dr. Petru Ionescu*, congresul încredințează cu misiunea aceasta pe deputatul *Arseniu Vlaicu*.

Termine fiind agendele adunării premergătoare, P. C. Sa, comisarul mitropolitan, o declară de încheiată, la orele trei și jumătate.

Privegherea.

La orele 7 seara s'a început privegherea în catedrală, după tipicul dela Rusalii. Au celebrat următorii: domnul protopresbiter Dr. Ioan *Stroia*, cu domnii diaconi Dr. Octavian *Costea* și Dr. Gh. *Comșa*. La acest frumos serviciu divin, oficiat în mod înălțător, au participat Preasfințiții Domni Episcopi *Ioan I. Papp* și *Dr. E. Miron Cristea*, Preacuvioșia Sa, Părintele Arhimandrit *Filaret Mușta*, comisar mitropolitan de alegere, toți dignitarii înalți bisericești și aproape toți deputații congresuali, precum și alt public, care se interesează de alegere de Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania și de ceremoniile legate de acest act însemnat. Serviciul divin s'a terminat la orele 9 seara și deputații congresuali au părăsit catedrala în grupuri, discutând asupra actului pe care vor avea să-l săvârșească.

Ședința de deschidere.

S'a ținut Sâmbătă 5 August celebrat întâi sfânta liturgie cu chemarea Duhului sfânt în catedrală, prin preanorații domni protopresbiteri Vasile *Damian*, Dr. Ioan *Stroia* și Nicolae *Borzea*, cu diaconii Dr. Octavian *Costea* și Dr. Gh. *Comșa*. A fost de față P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, domnii deputați congresuali și numeros public, cu mulți preoți din afară. A cântat corul condus de domnul Ionel *Crișan*.

Domnii deputați congresuali s'au întrunit apoi în sala comitatului, de unde au trimis o deputațiune, ca să invite pe P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Mușta* la deschiderea congresului electoral, în calitate de comisar mitropolitan.

În sală e o atmosferă sărbătorească, amăsurat actului însemnat, care se apropie. Galeria e îndesată de public, dame și domni. La orele 11 P. C. Sa, Arhimandritul *Musta* își face intrarea în sală, însoțit de membrii deputațiunii. E aclamat cu căldură. Ocupă loc la masa presidială, având la dreapta sa pe P. C. Lor, Arhimandriții *Ilarion Pușcariu* și Dr. *Eusebiu R. Roșca*, iar la stânga pe P. C. Lor, Arhimandritul *Vasile Mangra* și Protosinaxierul Dr. *Iosif Traian Badescu* și Roman R. *Ciorogariu*.

Se face tăcere adâncă în sală, când P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Mușta*, rostește cu glas respicat următoarea vorbire:

Mărit congres! Venerabili deputați, mult stimaiților deputați mireni!

După cum este cunoscut, neînsemnata mea persoană a primit dela Preaveneratul consistor mitropolitan onorifică însărcinare, de a conduce acest mărit congres, convocat petru alegerea de Mitropolit, care în înțelesul dispozițiilor din statul organic, basate pe sfintele canoane ale sfintei noastre biserici ortodoxe, este Arhiereul cel dintâi în ierarhia bisericească din mitropolia noastră greco-orientală română din Ungaria și Transilvania.

Mărit congres! Mitropolitul este Episcopul arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania, din care cauză se numește Arhiepiscop. El este președintele consistorului și al sinodului arhidiecezan, el este președintele congresului național bisericesc, el este președintele consistorului mitropolitan și președintele sinodului episcopesc, în cari corporațiuni, foruri și adunări înalte bisericești, se pertractează și se decid cause și obiecte privitoare la propagarea și întărirea religiosității și a moralității la toți și în toți, și cu deosebire între credincioșii bisericii noastre, apoi privitoare la des-

voltarea și răspândirea culturii adevărate, și apoi privitoare și la bunăstarea materială a așezămintelor noastre bisericești.

Mitropolitul deci, pentruca se poată sta în fruntea unei provincii bisericești, cum este mitropolia noastră, și pentruca să poată conduce bine numitele corporațiuni și adunări bisericești, trebuie se aibă însușirile neîncunjurat de lipsă. Aceste însușiri sunt înșirate în epistola ce a scris-o marele apostol Pavel către Tit, pe care l'a lăsat episcop în Creta. Dintre aceste însușiri eu voesc se ating numai unele, și anume, pe acelea, cari sunt de deosebită însemnată.

Una dintre acestea este, ca dânsul se aibă o viață curată, înfrânată și neîntinată, ca în chipul acesta el se fie exemplu viu credincioșilor sei, căci exemplu prin fapte, ce'l dă un mai mare, produce mai multă roadă în cei mai mici, decât orișicare vorbire, fie ea orișicât de frumoasă și orișicât de bin întocmită.

În limba străbunilor noștri este zicala *exempla trahunt*, ceea ce vrea se zică, cumcă exemplele celor mai mari sunt mijlocul cel mai eficace, pentruca cei mai mici și cei submannați se urmeze pașii celor mai mari.

Mântuitorul nostru Isus Cristos le zice apostolilor „așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor: ca văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe tatăl nostru din ceriuri“.

Dar această poruncă a Mântuitorului ti obligă și pe episcopi, fiindcă ei sunt următorii nemijlociți ai apostolilor.

Altă însușire este, ca el să aibă cunoștință perfectă a învățăturilor, cu deosebire bisericești, cum se află ele în sfânta scriptură și în sfintele canoane, aplicând acestea învățături totdeauna în mod corespunzător și cu tactul și pudența cuvenită față de toți din biserică, atât mai mari, cât și mai mici. Se aibă zel învăpăiat, atât pentru apărarea tuturor așezămintelor și înșituțiunilor noastre mai înalte și mai mici, cât și pentru prosperarea și înflorirea lor, întreprunându se pentru ele totdeauna și ori unde este lipsă de intervenire, căci dânsul în vârtutea pozițiunii celei înalte are intrare mai ușoară și intervenirea lui e împreunată cu mai mult succes, decât intervenirea altor persoane.

Despre alte însușiri ce le cere sfântul apostol dela un Episcop și Mitropolit nu pot vorbi aici și acum, căci mar duce prea de parte astădată.

Mărit congres! Nu numai dela persoana ce este a se alege se cer însușiri și calități personale, ci și dela noi, alegătorii, se cer unele însușiri, sau mai bine zis, avem unele datorințe indispensabile, pentruca să ne putem implini chemarea noastră de deputați ai congresului electoral.

Avem cu toții datorința se lucrăm într'acolo, ca actul electoral să corăspundă întru toate prescripțiilor legilor noastre din vigoare, și în special dispozițiilor din Statutul organic, inițiat și făcut de marele și nemuritorul Arhiereul Andrei baron de Șaguna, fiind sprijinit în lucrarea sa de unii dintre antecesorii noștri, bărbați bine meritați în viața noastră bisericească. Noi, deputații congresului electoral, avem datorința să ne rădicăm la nivelul recerut, pentruca să sevirșim un act demn de un congres, care este reprezentanța cea mai înaltă în biserică noastră din iubita noastră patrie, din Ungaria, sau cu alte cuvinte, reprezentanța întregii provincii mitropolitane a Românilor de religiunea greco-orientală din Ungaria și Transilvania.

Ca să ne putem ridica la acest nivel, noi, deputații avem datorința se esaminăm *sine ira et studio* și cu seriozitatea recerută calitățile persoanei de ales. Fiindcă suntem oameni și ca atari suntem supuș multor scăderi și patimi, să ne nizuim din răspuțeri, ca nu cumva vreuna dintre aceste patimi, precum este de exemplu antipatia în grad mai mare față de vreo persoană, să ne ducă la pas nesocotit și greșit, care să ne ducă tocmai la contrarul dela aceea ce voim să ajungem.

Am ținut să le ating aceste, pentruca să vă atrag atențiunea, de o parte asupra calităților ce au a se lua în considerare, în ce privește persoana datorințelor noastre, ca alegători, ca astfel și eu să fiu ușurat în împlinirea misiunii mele.

Eu cu tot adinsul îmi voi da silința ca în calitatea mea de comisar se fiu cu toată corectitatea, ca astfel, ajutorat și D-voastră, domnilor deputați, actul electoral se decurgă cu toată demnitatea ce trebuie observată la cel mai însemnat act constituțional bisericesc, ce este chemat congresul nostru a'î împlini, dela care act avem se așteptăm întărirea vieții noastre bisericești, prosperarea și înflorirea tuturor instituțiilor noastre bisericești culturale.

Cu aceasta declar de deschisă sesiunea congresului național bisericesc electoral. (Aclamări și aplauze).

La cuvântul de deschidere răspunde dl *Arseniu Vlaicu*.

Înaltul presidiu încredințează cu compunerea procesului verbal al ședinței acesteia pe deputatul *Mateiu Voileanu*.

Se cetește acum lista deputaților aleși ad hoc în arhiedieceză, numai pentru alegere de Arhiepiscop și Mitropolit. Răspund la apelul nominal 29 de deputați, iar la 20-lea își prezentează credențiionalul prin birou, fiind bolnav.

Înaltul presidiu enunță, că notari rămân și pentru congresul electoral cei aleși pentru congresul ordinar, și tot așa și comisiunea verificătoare. I se predau deci acesteia toate credențiionalele și actele electorale, prezentate raport special din partea consistorului mitropolitan, și anunțându-se ședința proximă de după amiază, la orele 4, ședința se încheie la orele 11 și jumătate.

Ședința a doua.

S'a ținut Sâmbătă, în 5 August n. la orele 4 d. a. în prezența tuturor domnilor deputați congresuali și a unui public numărös, dame și domni, care a umplut galeria salei din casa comitatului.

Presedează P. C. Sr, Arhimandritul *Filaret Musta*, comisar mitropolitan, care numește notar de ședință pe domnul *Dr. Nicolae Bălan*.

Notarul *Mateiu Voileanu* cetește procesul verbal al ședinței de deschidere. Deputatul *Dr. Aurel Vlad* cere să se șteargă din protocol afirmarea, că deputatul *Arseniu Vlaicu* și-ar fi rostit răspunsul la vorbirea de deschidere în numele întregului congres, pentrucă în vorbire se cuprind părți pe care nu toți deputații congresuali le aprobă. Se naște discuție la care iau parte deputații *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Tiberiu Brediceanu*, *Dr. Aurel Munteanu*, *Dr. Aurel Cioban*, *Dr. Nicolae Comșa* și *P. C. Sa*, Arhimandritul *Filares Mustea*, în urma căreia discuții se face o stilizare nouă a acestui punct din procesul verbal, care apoi se declară de verificat.

Se intră în ordinea de zi. La propunerea comisiunei verificătoare, prin raportorul ei, *Dr. Gheorghe Popa*, se declară verificați 21 de deputați ad hoc din

arhiedieceză, în contra alegerii cărora nu s'a dat protest și nici din oficiu mandatele lor nu au fost dificultate.

Celelalte nouă alegeri au fost protesate, cele mai multe din motivul, că s'au făcut ingerințe și presiuni. Comisiunea verificătoare a aflat însă, că protestele nu sunt intemeiate, și cu privire la opt alegeri a propus verificarea, acceptată de congres, iar mandantul al nouălea protestat, al deputatului *Dr. Aurel Munteanu*, s'a anulat, tot la propunerea comisiunii din motivul, că alesul nu se află trecut în listele electorale, prin urmare nu poate fi ales.

Terminate fiind verificările, constală, că sunt prezenți 115 deputați congresuali. Două mandate au fost anulate, un deputat și-a depus mandatul și doi deputați au cerut concediu, unul mai de mult, unul în ședința aceasta.

Înaltul presidiu constată, că sunt împlinite toate dispozițiunile cuprinse în statutul organic cu privire la pregătirile ce sunt de făcut pentru alegerea de mitropolit, deci enunță, că în ședința proximă se va proceda la actul alegerii. O convoacă pe ziu următoare, Duminecă la orele 10 dimineța și încheie ședința la orele 6 seara.

Alegerea.

S'a făcut în ședința a treia, ținută Duminecă, 6 August n. Sa deschis la orele 10 și un șfert. A fost presidată de P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, comisar mitropolitan. Notar de ședință *Mateiu Voileanu*.

Notarul *Dr. Nicolae Bălan* cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se atentică.

Înaltul presidiu invită congresul se aleagă o comisiune scrutinătoare, o comisiune bugetară și o comisiune pentru redactarea adresei către Maiestatea Sa.

Comisiunea scrutinătoare se compune astfel: P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu*, vicar arhiepiscopesc, *Sava Raicu* și *Titu Mărgineanu*. Cu compunerea adresei se încredințează comisiunea organizătoare comisiunea epitopească a congresului ordinar. Toate aceste se fac la propunerea deputatului *Dr. Gheorghe Popa*.

Se cetește lista deputaților congresuali din arhiedieceză. Sunt prezenți 57. Se cetește lista deputaților din diecezele sufragane. Răspund earăș 57 deputați. Esistă deci paritatea cerută de Statutul organic și nu trebuie să se facă sortare.

Înaltul presidiu enunță că majoritatea absolută e de 58 voturi și să începe votarea. Fiecare deputat își depune în urmă ședule de votare. Au votat 114 deputați. Desfăcându-se buletinele se constată, că Arhimandritul *Vasilie Mangra* dela Oradea-mare a primit 71 voturi, P. S. Sa, Episcopul *Dr. Miron Cristea* 24, P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* 12 voturi, iar 7 bile au fost albe.

Înaltul presidiu declară de legal ales Arhiepiscop și Mitropolit pe Arhimandritul *Vasilie Mangra*, vicar episcopesc în Oradea-mare. Enunțiarea e primită cu aclamări și cu aplauze.

Se esmite o comisiune, compusă din P. C. Lor, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca* și Protosincelii *Dr. Iosif Traian Badescu* și *Roman R. Ciorogariu*, apoi din domni *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Iencu Mețianu*, *Sava Raicu* și *Titu Hațieg*, ca se invite pe alesul (absent din congres) în fața congresului, pentru a i se comunica rezultatul alegerii.

La intrarea în sală, Părintele *Mangra* e primit cu aclamări și aplauze. P. C. Sa, Arhimandritul *Filaret Musta*, presidentul congresului electoral îi comunică, cumcă congresul l-a ales de Arhiepiscop și Mitropolit

al sisericii ortodoxe Române din Ungaria și Transivania, și felicitându-l îi dorește ca acrivitatea sa se fie rodnică și binecuvântată de Dumnezeu.

Raportorul P. C. S. Arhimandritului *Vasilie Mangra* lam dat în primul nostru scris despre alegere.

Sedința se declră încheată la ore 12, după ce congresul prin rostul peputatului Arseniu Vlaicu aduce calde mulțămiri P. C. Sale, Arhimandritului *Filaret Musta*, pentru înțeleapta conducere a congresului electoral.

Felicitări.

Preacuvioșia Sa, Arhimandritul Vasilie Mangra, a primit în cursul zilei de alegere numeroase telegrame de felicitare, din prilegul alegerii sale de Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române. Escelența Sa, contele Ștefan Tisza, ministrul-president al țării i-a telegrafat următoarele:

Ilustrității Sale, Vasilie Mangra, în Sibiu. Cu bucurie patriotică am luat cunostință despre rezultatul alegerii de astăzi și implor binecuvântarea lui Dumnezeu asupra activității Tale ca Arhiepiscop și Mitropolit și asupra bisericii greco-orientale române. Cu ajutorul seu vom dovedi prin fapte, că politica noastră e isvor de binecuvântare și de putere, atât pentru statul ungar cât și pentru românimea din patrie. Ștefan Tisza.

ad. 2079.

Concurs.

Pentru primirea elevilor în internatul gr.-or. român din *Beiuș* pe anul șc. 1916/1917 se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni.

Petițiunile pentru primire sunt a se adresa rectorului internatului până în 16/29 august 1916, provăzute cu: testimoniul școlar, estras de botez și atestat medical, cumcă elevul este deplin sănătos.

Taxa anuală de întreținere este de 740 coroane, care se va achită în 4 rate: 230 cor. la înscriere, 170 cor. în 15 noemvrie, 170 cor. la 1 februarie 1917 și 170 cor. în 15 aprilie. Taxa întreagă este a-se solvi și dacă anul școlar s'ar termina mai iute.

Tot la înscriere se mai plătește o taxă de 2 coroane, pentru biblioteca internatului, iar 1 coroană, pentru corespondarea cu părinții.

Elevii primesc în internat întreținerea întreagă: locuință, vipt (dimineata lapte, la prânz 3 plese, sara 2 plese) lumină electrică, încălzit, spălat, medic, medicamente, scaldă și instrucțiune,

Fiecare elev intern are să aducă cu sine: 1 saltea (strojac) pentru pae, 2 ciarciafuri de pat, 1 plapomă, 2 ciarciafuri de plapomă, 2 perine, 4 fețe de perină, 4 ștergare, 3 servete, 6 cămeși de purtat, 3 cămăși de noapte, 6 păr. de is-

mene, 6 păr. de ciorapi, 12 batiste, 2 rânduri de vestminte, 1 palton de iarnă, 2 păr. de ghete, săpun, perie de haine, de dinți, de cap, de ghete, 1 peaptăn des și unul rar.

În albituri să fie cusut cu fir, întreg numele.

Acei elevi, cari în decurs de 15 zile după espirarea termenului pentru solvirea ratelor nu și-au achitat taxele, vor fi eschiși din internat, iar aceia, cari fără motive acceptabile vor părăsi internatul în decursul anului, vor aveă să desdauneze internatul cu câte 10 coroane, pentru fiecare lună, ce mai este din anul școlar.

Se obsearvă, că și elevii, cari au fost așezați în anul trecut în internat au să petioneze din nou pentru primire.

Oradea-mare, la 14/27 iulie 1916.

Consistorul eparhial gr.-or. român.

Vasilie Mangra,
vicar episcopesc.

CRONICA.

Necrolog. Subsemnații cu inima zdruncinată de durere anunță trecerea la cele eterne a mult iubitului tată, bunice și strămoș *Teodor Filip*, protopop emerit, întâmplată la 1 August st. n. a. c. după un morb îndelungat în etate de 89 ani, împărțășit fiind de Sf. Sacraminte. Remășițele pământești sau astrucat la 16 August st. n. a. c. a. m. la 10 ore în cimitirul gr. or. din Lugașul-superior, după ritual gr. or. Lugașul-superior la 14 August 1916. În veci pomenirea lui! *Alessandru Filip* notar em. și soția, *Rozalia Szántay*, fiu și noră, *Adrian Filip* și soția, *Veturia Filip* și soțul, *Ioan Filip* și soția, *Aurel Filip*, *Aurora Filip* nepoți și nepoate, *Simion Filip*, preot, fiu. *Ioan Filip* și soția, *Silviu Filip*, și soția, *Dr. Victor Filip* și soția, *Romul Tilip* și soția, *Silvia Filip* și soțul, *Augustin Filip*, nepoți și nepoate.

Logodnă. Anunțăm cu deosebită plăcere logodna dșoarei *Annea Costa*, fica lui *Nicolae Costa* din Homorog cu fostul profesor la seminarul nostru din loc tânărul *Dr. in teologie, Ștefan Muntean* din Pilul-mare, preot ales în *Giula*. Felicitările noastre!

Concurse.

În urma încheierii Veneratului Consistor eparhial din Oradea-mare No. 271 B. 1916 prin aceasta să publică a treia oară concurs pentru îndepinirea parohiei vacante de clasa I (primă) **B. Forău-Prisaca** din protoprezbiteratul *Beiuș*, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Casa parohială; 2. Pământ parohial arător de nouă cubule și fânațe de trei cubule; 3. Bir preoțesc dela fiecare casă o măsură (vică de cucuruz sfărmat; 4. Stolele înaintate; 5. Zilele de lucru cu mâna pe an 100, sau una coroană de ziuaș; 6. Intregirea dotațiunei dela stat.

Alesul e îndătorat a catehiza la școala elementară fără altă remunerație.

Cei ce doresc a reflecta la aceasta parohie sunt poftiți a-și înainta recursurile lor, ajustate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial din B. Forâu-Priseea, oficiului protopopesc gr. or. român din Bciuş (Belényes) având a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare, cu observare § lui 33 din „Regulamentul” pentru parohii. Ia sf. biserică din B. Forâu-Prisaca, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppesc.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc-cantoral devenit vacant prin moartea lui Paul Papp dela școala gr. or. rom. din **Illye-Cinseghin** com. Bihor, protopopiatul Tinca cu termen de **30 zile** dela publicarea în foaia oficioasă, pe lângă următoarea dotațiune:

1. cvartir liber cu grădină de legume.

2. Bani gata 1200 cor. salar fundameental acoperit prin repartiție pe credincioși, și solvit prin epitropia parohială pe 3 luni înainte, notificându-se ca comuna bisericească nu reflectează la ajutor de stat.

3. Stoaalele îndatinate dela mort 2 cor. cununie și maslu câte 1—1 cor.

4. Pentru conferință 30 cor.

5. Pentru scripturistică 10 cor.

De cvartir și încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Reflectanții la acest post se vor prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în biserică din loc pentru ași arăta dexteritatea în cele rituale, iar recursurile lor ajustate conform regulamentului le vor adresa comitetului parohial și înainta subscrierului protopresbiter, cu adausul ca la rugare vor adresa o declarațiune, ca numai după serviciul prestat la această școală i-se va computa îmbunătățirea salarului pretins și staverit prin lege și anii de serviciu de până aci nu va pretinde a se lua în socotință.

Dat în ședința com. par. ținută la 31 Iulie — 13 August 1916.

Teodor Sava m. p. notar.

Iosif Rocsin m. p. președinte

În conțelegere cu mine *N. Rocsin* m. p. protopop.

—□— 1—3

Pentru vacantul post învățătoresc-cantoral din **Inand** comitatul Bihor, ppiatul Tinca pe lângă următoarea dotațiune:

1. Cvartir liber cu grădină de legume.

2. În numărariu 200 cor.

3. Pământ 8 jug. 1301□ în valoare 210 cor.

4. 5 cubule cucuruz și 5 cubule grâu în valoare 124 coroane și 60 fil.

5. Deputatul de lemn 66 coroane 60 fil.

6. **Veni**e cantonale 51 coroane.

Contribuțiunea are să o plătească alesul.

Ajutorul de stat pentru întregire salarului au fost vstat pentru fostul învățătoriu.

Reflectanții la acest post în termen de **30 zile** au să se prezinte în sfânta biserică din Inand pentru ași arăta dexteritatea în cele rituale, iar recursurile lor adresate comitetului parohial, să le înainteze subscrierului protoprezbiter.

Nicolae Bocsin. protoprezbiter.

—□— 1—3

Pentru postul de învățător-cantor dela școala confesională din **Dobrești** protopresbiteratul Beiuș, se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima

publicare în foaia „Biserica și Școala” cu următorul salar:

1. Locuință și grădină.

2. Dela parohie 710 cor.; pentru încălzirea salei de învățământ 10 m. lemne, pentru curățirea școalei 80 cor.; pentru conferință 20 cor.; dela înmormântare mică 1 cor.; dela înmormântare mare 2—3 cor.; dela liturgie privată 1 cor.; dela maslu 1 cor.

3. Întregirea de stat, votată cu Nr. 101,556/2916 M.

Alesul are să propună toate studiile obligate, să provadă cantoratul și până la îndeplinirea postului de paroh să provadă și catehizarea.

Recursurile regulamentare se vor înainta pe calea oficiului protopopesc din Beiuș, iar recurenții se vor prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în biserică din Dobrești, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu*, adm. ppesc.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătoresci-cantonale gr.-or. rom. din **Sârbi** (Szerb) pprezb. Hălmagiului, devenită în vacanță prin abdicarea fostului inv. se publică concurs cu termen de **30 zile** dela I. apariția acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Salar fund. din cassa cultului 500 cor. 2. Pământ arător 2¹/₂ jughere cu un venit anual de 80 cor. de după care dările publice va avea să le plătească învățătorul. Întregirea salarului inv. cu ajutor de stat conform art. XXVII 1907 a fost pus în curgere cu Nr. 141525/1910 M. C. deci să consideră de asigurat și după ert. XVI 1913. 4. Dela înmormântări și alte venit cantonale circa 60 cor. 5. Spese de conferințe inv. 20 cor. 6. Scripturistică 10 cor. 7. Locuință în natură cu grădină de legume.

De curatorat, încălzitul și curățitul extern și intern a edificiului școlar să îngrijește comuna aducând lemnele trebuincioase pe spelele propii.

Alesul învățător va fi îndatorat să provadă catehizarea elevilor, în caz dacă preotul ar fi dispenzat dela aceasta, precum și instrucțiune în școala de repetiție, cantoratul în și afară de biserică și să conducă elevii regulat la biserică — fără altă remunerație.

Reflectanții sunt poftiți, să-și înainteze recursurile lor, adresate comitetului par. resp. pe calea oficiului pdesbiteral din Hălmagiu (Nagyhalmagy) în termenul de sus, ajustate în regulă cu toate documentele prescise în original; totodată sunt poftiți, ca în vre-o duminică ori sârbătoare să se prezenteze în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. din Sârbi, ținută la 2 iulie n. 1916.

Irimie Sîca.

Petru Ștefea, notar.

preot preș. com. par. în conțelegere cu mine: *Cornel Lazar*, protopresbiter inspector școlar.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătoresci-cantonale dela școala gr.-or. rom. elem. din **Măgulicea** (Kismaglod) pprezb. Hălmagiului, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela I. apariția acestuia în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental din cassa culturală 500 cor. 2. Pământ intravilan pentru legume. 3. Întregirea salarului inv. conform legilor existente cu ajutorul de

stat s'a cerut, dar comuna nu garantează nici nu se obligă a solvi mai mult decât suma de sus. 4. Spese de conferințe inv. 20 cor. 5. Scripturistică 10 cor. dela inmormântări, unde va fi poftit 1 cor. 6. De locuință se va îngriji comuna pe spesele sale închiriind de-o-camdată până la renovarea vechiului edificiu și edificarea salei nouă de învățământ. 7. Lemne de foc pentru inv. și încălzirea salei de învățământ va aduce comuna pe spesele sale la fața locului și să va îngriji și de curatorat.

Alesul învățător va fi îndatorat să provadă instrucția și în școala de repetiție precum și cantoratul ni și afară de biserică fără alta remunerație, și se oneducă regulat elevii la biserică.

Dela reflectanți să poștește ca recursese lor aduate cu toate documentele prescise în original și adresate comitetului par. din loc, să le înainteze în termenul de sus pe calea oficiului protopresbiteral din Hălmațiu (Nagyhalmagy).

Din ședința comitetului par. din Măgulicea dela 8/21 iulie 1916.

Laurentie Jugă, preot preș. com. par.
Nicolae Ghilea, notar.
În conțelegere cu: *Cornel Lazar* pprezb. insp. școlar.

Pentru def. îndeplinire a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr.-or. rom. elem. din **Oci** (Oles) pprezb. Hălmațiu, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela apariția acestuia în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa culturală dela Oci 349 cor. 60 fil.; dela Ocișor 287 cor 48 fil. de tot în salar fund. 636 cor. 08 fil. 2. Ajutorul dela stat s'a cerut de nou conf. art. XVI 1913, pentru întregirea salarului inv. și după alegerea și definitizarea inv. să va cere punerea lui în curgere, dar susțitorii școalei nu asigură mai mare salar decât acesta din concurs, ne luând garanța adecă pentru obținerea întregirii dela stat. 3. Spese de conferințe inv. 20 cor. 4. Scripturistică 10 cor. 5. Dela inmormântări unde va fi poftit 1 cor. 6. Cvartir liber cu 2 chilii, cuină și cămară; pentru grădina de legumi 20 cor. Pentru curatorat și încălzitul școalei se va îngriji comuna Oci aducând la fața locului 6 metri lemne în preț de 27 cor. 48 fil.; tot astfel se va îngriji și de vărutul intern și extern a salei de învățământ, afară de internul locuinței învățătoresți. Alesul învățător va fi dator să provadă — în cazul că preotul va fi dispensat — catehizarea școlarilor, instrucția la școala de repetiție, nu altcum și cantoratul în și afară de biserică.

Reflectanții sunt poftiți, ca recursese lor ajustate în regulă cu toate documentele prescise (v. Valea-mare) și adresate comitetului par. din Oci-Ocișor, să le înainteze în termenul de sus, pe calea oficiului pprezbiteral gr.-or. rom. din Hălmațiu (Nagyhalmagy).

Dela recurenți să cere, ca sub durata concursului, să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserici din susnumitele comune spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Din ședința comitetului parohial ținută în Oci la 15/28 iunie 1916.

Ioan Giurgiu, paroh preș. com. par.
Adam Ciorogariu, notar.
În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezb. insp. școlar.

Pentru îndeplinirea def. a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom elem. din **Vidra**

(pprezb. Hălmațiu) în conformitate cu ord. Consist. Nre. 4555/1915 să publică concurs cu termin de **30 zile** dela apariția I-a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. În salar fund. din cassa cult. 600 cor. 2. Drept de pășu-at alor 4 capete de vite în preț de 15 cor. 3. Salarul a fost întregit conf a XXVII: 1907, cu ajutor de stat, deci e asigurat și c. art. XVI: 1913. 4. Dela inmormântări mari unde va fi poftit 1 cor. dela celea mai mici 50 fil. 5. Spese de conferință inv. 20 cor. 6. Scripturistică 10 cor. 7. De locuință pentru inv. se va îngriji comuna bis. închiriind pe spesele sale căci s'a edificat de-camdată numai sală nouă de inv. 8. Curatoratul: încălzitul curățitul salei de inv. le va providea com. din spesele sale aducând lemele de lipsă la fața locului din propriul său.

Învățătorul ales va fi datorat să provadă cantoratul în și afară de biserică, instrucțiunea și în școala de repetiție și să conducă elevii regulat la biserică.

Dela reflectanți să poștește să-și înainteze recursese lor ajustate conf. regulam. și adresate comitetului par. din Vidra pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. rom. din Hălmațiu (Nagyhalmagy) în termenul sus indicat; apoi să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în biserică din loc, spre a-și arăta desritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. ținută în Vidra la 29 iunie v. 1916.

Nicolae Sirca m. p. preot preș.
Gheorghe Magier m. p. not. com. p.
În conțelegere cu: *Cornel Lazar* pprezbiter-insp. școl.

Pentru îndeplinirea def a stațiunii învățătoresți-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din **Bodești** (Bogyfalva) pprezb. Hălmațiu să publică concurs cu termin de **30 zile** dela apariția I-a a acestuia în foaia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassele cult. dela Bodești 365 cor; dela Mermești 183 cor. 2. Cantorat comp. în salar fund. dela Bodești 40 cor. dela Mermești 20 cor. 3. Uzufructul unui pământ cu venit curat de 10 cor. 4. Lemne de foc rescump. în bani dela Bodești 64 cor. dela Mermești 32 cor. cari toate laolaltă fac: 714 cor. 5. Salarul a fost întregit cu ajutor de stat c art. XXVII: 1907 prin rezoluția min. 121342/1910 deci, fiind pus și în curgere fostului inv. să conzideră asigurată c. art. XVI: 1913. 6. De locuință se va îngriji parohia închiriind pe spesele sale. 7. Spese de conferențe inv. 20 cor. 8. Scripturistică 10 cor. Dările publice dela pământul inv. va solvi alesul. Învățătorul va fi dator să provadă fără altă remunerație cantoratu în și afară de biserică instrucția în școala de rep. și să conducă elevii regulat la biserică.

Reflectanții sunt poftiți să-și înainteze în termenul de sus recursese instruite cu toate documentele rececute în original și adresate comitetului par. din Bodești-Mermești pe calea of. prot. din Hălmațiu (Nagyhalmagy); apoi să se prezenteze în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile com. numite spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința com. par. ținută în Bodești la 12 iulie n. 1916.

Ioan Sârban m. p. preot preș.
P. Mager notar.
În conțelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezb. insp. școl.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din **Josaș**, (Joszás) ppresbiteratul Hălmagului, amăsurat dispozițiilor conz. de nr. 2623/1915, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela apariția acestuia primăoară în foaia oficiosă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salar în bani gata din cassa cult. 380 cor. 2. În loc de naturale: 6 Hl. grâu 78 cor., 6 Hl. cucuruz 60 cor. 3. Pentru lemne focali inv. 4) cor. (de încălzitul salei de inv. se îngrijește oomuna bisericească aducând lemnele de lipsă din propriul său, pe speșele sale la fața locului. 4 Spese pentru conferințele învățătoarești 20 cor. 5. Scripturistica 10 cor. 6. Pentru curatorat 24 cor. 7. Locuința în natură cu supraedifice și grădină de legumi. 8. Întregirea salarului inv. conf. art. XVI: 1913, este asigurat cu ajutorul de stat, ce s'a votat și a fost pus în curgere fostului inv. cu nr. 74905/1915, resp. 29,624/1912.

Alesul inv. e îndatorat să catehizeze, întrucât preotul ar fi dispensat, să provadă cantoratul în și afară de biserică, și să conducă elevii regulat la biserică — fără alta remunerație.

Reflectanții la acest post sunt poștiți ca recursurile lor — ajustate cu următoarele documente în original: a) Extras din matricula botezaților bisericească și civilă. b) Diploma de învățător. c) Atestat de apartenență (Illetőségi bizonyítvány). d) Atestat despre event. servicii de până aici. e) Declarație relativ la serviciul militar și obligamentul de substituie pe speșele sale și răspunderea sa în caz de serviciu militar (voluntariat); — să le susțearnă adresate comitetului par. din Josaș, pe calea aficiului pprezbiteral gr. or. rom. în Halmagiu (Nagyhalmagy).

Dela recurenți se cere ca sub durata concursului să se prezenteze, în vre-o duminică ori sârbătoare, în sf. biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscut și poporului.

Din ședința com. par. din Josaș, ținută la 17/30 iuliu 1916. v.

Gheorghe Costina,
preot președinte.

Petru Popovici
notar com. par.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezbiter insp. școl.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea def. a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr. or. rom. elem. din **Bănești** (Zarándbánya) ppresbiteratul Hălmagului amăsurat ord. v. Conzistor diec. din Arad, de Nro. 4481/1915, — să publică concurs, cu termen de **30 zile** dela l-a apariție acestuia în foia oficiosă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa cult dela Bănești 346, cor., dela Cristești 184 cor. 2. Competința cantorală dela ambele comune detot 60 cor. 3. Pământ 2½ jugh. cu un venit curat anual de 48 cor. de după care e dările publice va avea să le solvească învățătorul. 4. Salarul fundamental conf. art. XXVII: 1907 a fost întregit cu ajutor de stat, deci se consideră asigurat și conf. art. XVI: 1913. 5 Dela înmormântări, unde va fi poștiit 1 cor. 6. Spese de conferințe inv. și adunarea gen. 30 cor. 7. Scripturistica 10 cor. 8. Locuință inv. nefiind camdeodată comunele bis. susțitoare de școală, să vor îngriji pe speșele lor să închirieze una acomodată.

De curatorat, încălzitul și curățitul salei de inv. și de lemnele trebuincioasă, să va îngriji comuna bis. pe speșele sale.

Pentru îndeplinirea a stațiunii învățătoarești-cantorale dela școala gr.-or. rom. elem. din **Valea-mare** (Zarándpatak) pprezbiteratul Hălmagului, să publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima apariție acestuia în foia of. „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Din cassa culturală salar fundamental de tot 638 cor. 2. Uzufuctul alor 7 jugh. de pământ, cu un venit. singur de 42 cor. anual, de după care dările publice va avea să solvească alesul inv. 3. Venite cantorale 5 cor. 4. Eventualul ajutor de stat se va cere pentru întregirea salarului inv, c. art XVI: 1913 din nou, pupă alegerea și resp. întărirea învățătorului, dar parohia nu se angajează la solvirea unui salar mai mare decât aceasta din concurs. 5. Spese de conferențe inv. 20 cor. Pentru curatorat 20 cor. 6. Cvtartir acomodat cu 2chilii, supraedificate și grădină de legumi cu pomi. 7. De încălzitul salei de inv. să va îngriji comuna bis. pe speșele sale proprii, ducând lemnele de lipsă la fața locului.

Alesul inv. va fi dator, să provadă instrucțiunea și în școala de repetiție precum și cantoratul în și afară de biserică, să catehizeze elevi și să-i conducă regulat la biserică, fără altă remunerație.

Recurenți sunt poștiți, să-și înainteze în termenul de sus recursurile lor adresate comitetului par. din Valea-mare pe calea oficiu pprezbiteral al Hălmagului (Nagyhalmagy) adjustându-le cu următoarele documente în original: a, Extras din matricula botezaților și dela cea civilă. b, Diploma de învățător. c, Atestate despre eventualele servicii de inv. d, Atestat de apartenență (illetőség) e, Declarație relativ la referințele sale militare, eventuala substituie pe speșele și răspunderea proprie în anul de voluntariat.

Reflectanți sunt poștiți, ca sub durata concursului, să se prezenteze în sf. biserică din loc spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți și poporului.

Din ședința comitetului par. din Valea-mare dela 12 iulie 1916 n.

Ioan Serac
paroh preș.

Simion Cuiș
p. notar.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezb. insp. școl.

—□—

3—3

Reflectanți sunt poștiți, să-și susțearnă recursurile lor adresate comitetului par. din Bănești-Cristești pe calea oficiului pprezbiteral gr. or. rom. din Halmagiu (Nagyhalmagy) în termenul desus, având să le adjusteze cu următoarele documente în original: a) Extras de botez din matricula bisericească și civilă. b) Atestat de apartenență (Illetőségi bizonyítvány). c) Atestate de servii. d) Diplomă inv. e) Declarație privitoare la serviciul militar și eventual substituie pe speșele sale în caz de serviciu ca voluntar pe 1 an.

Alesul inv. e dator, să provadă și instrucția din școala de repetiție, cantoratul în și afară de biserică, fără alta remunerație și să conducă elevii regulat la biserică. Recurenții sunt poștiți ca sub durata concursului să se prezenteze, în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile din comunele aparținătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic, făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Din ședința comitetului par. ținută în Bănești la 13 iulie n. 1916.

Alexandru Gligor.
par. preș. com. par.

Teodor Popovici
notar.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezbiter insp. școl.

—□—

3—3